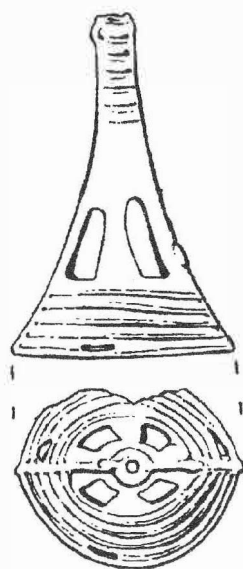

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1990

BRNO 1993

2.1. PALEOLIT A MEZOLIT

ERFORSCHUNG DER PALÄOLITHISCHEN STATION DOLNÍ VĚSTONICE I (Bez. Břeclav).

Jiří Svoboda, AÚ ČSAV Brno
(Taf. 2 - 3)

Die Analyse der Flächen der Pavlovien-Siedlungen erweist, daß die Fundplätze durch eine allmähliche Wiederbesiedlung im Rahmen einer Zeitspanne von 29 000 - 22 000 Jahren entstanden sind. Ziel der Sondierungsgrabungen im J. 1990 war, das Ausmaß der Fundschichten in den Randregionen der Station DV I festzustellen und neue C 14- Daten für ihren unteren und oberen Teil zu gewinnen. Entlang des W und S Randes der Lokalität wurden 12 Sonden ausgehoben. Sonden 1,2,7,9 und 10 erfaßten auf der Scheide der tegel- und schuttartigen Sedimente im Liegenden und der Lößschichtenfolge im Hangenden, eine Lage mit Holzkohlenpartikeln.

Der untere Teil der Station. In den Sonden 1 und 2, verlief in einer Tiefe von 3,5-4 m eine 0,2 bis 0,5 m mächtige holzkohlige Lage mit Feuerstellenlinsen, ohne archäologische Befunde. Der untere Teil dieser Lage gewährte das Datum 29 300 +750 -690 B. P. (GrN 18187), der obere Teil dann das Datum 27 250 +590 -550 B. P. (GrN 18188).

Der mittlere Teil der Station. In diesem Raum gewannen wir bei Oberflächenuntersuchungen eine Kollektion von Spaltindustrie.

Der obere Teil der Station. Sonde 7 erfaßte den Teil einer unversehrten Kulturschicht in der Nachbarschaft eines älteren Aushubes, Sonde 9 eine am Tegelliegenden jäh sinkende Kulturschicht und Sonde 10 eine Feuerstelle sowie Abrisse der Kulturschicht, wiederum in der Nachbarschaft des älteren Aushubes. Die Kulturschicht enthielt Spaltindustrie und auch osteologisches Material; in Sonde 10 ist die Schicht zum Jahre 25 950 +630 - 580 B. P. (GrN 18189) datiert.

Allgemein kann geschlossen werden, daß ähnlich wie auf der Lokalität DV II die höchsten radiometrischen Daten aus dem unteren Teil der Station stammen.

NOVÁ MLADOPALEOLITICKÁ KOLEKCE Z LOKALITY MOHELNO (okr. Třebíč)

Petr Škrdla - Milan Plch, Brno
(Tab. 4 - 6)

Lokalita, nazývaná též Bolenska, nacházející se na rozhraní katastrů tří obcí - Mohelna, Senorad a Lhánic, byla již podrobně popsána (OLIVA 1986). V několika posledních letech se mi podařilo shromáždit novou, počtem sice menší, ale přesto zajímavou kolekci. Několik kusů mi ke zpracování předložili R. a P. Dočkalovi, I. Mrázek a M. Plch.

Poloha

Lokalita se rozprostírá na terciérní šterkopískové terase. Artefakty se nacházejí na jejím povrchu, mnohé jsou ještě in situ - v kvartérních diluviálních hlínách s malou příměsí valounového materiálu do hloubky až 10 cm od báze ornice (ověřeno výkopem). Lokalitu tvoří dvě hnízda (severní a jižní) propojená prostorem s menší hustotou nálezů. Zajímavé je, že 90% typů pochází ze severu, v jižní části převažují ústěpy rohovce typu Krumlovský les (dílna?).

Suroviny

Z mladopaleolitické lokality Bolenska bylo vyhodnoceno 220 artefaktů štípané industrie. Převládající surovinou jsou rohovce typu Krumlovský les, které jsou zastoupeny 73,6% souboru. Poměrně u velkého procenta je zachován zbytek povrchu s charakteristickým černým pouštním lakem (28 ks). V naprosté většině převažuje 1. varieta rohovce Krumlovského lesa ve smyslu klasifikace A. PŘICHYSTALA (1991). Druhou nejpočetnější skupinou jsou překvapivě radiolarity (10,5 %). Převládající varietou je zde hnědočervená, kdežto zelená varieta je zastoupena 4 kusy. Čtyři radiolaritové artefakty měly zbytky valounového povrchu, svědčícím o jejich sekundárním zdroji. Další surovinou jsou jurské rohovce, a to moravské jurské rohovce a rohovce ležící svými vlastnostmi mezi moravskými jurskými rohovci a rohovci typu Krumlovský les. První představují 2,3 % a druhé 5,9 % část souboru. I když ani u jednoho artefaktu této skupiny se nevyskytl zbytek původního povrchu, který by potvrdil jejich valounový původ, lze se domnívat, že pocházejí z terciálních štěrků či z teras moravských řek. Tyto sedimenty se rozprostírají v ostrůvcích po celé JZ Moravě a z větší části jsou totožné s vltavínovými štěrky. Poměrně malou skupinu představují rohovce typu Stránská skála, a to především jejich pruhovaná varieta (3,6 %). Přítomnost rohovce ze Stránské skály je však významná, protože import této suroviny byl v paleolitu omezen. Zbývající nepočetná skupina zahrnuje neurčitelné artefakty (4,1 %), z nichž jsou 4 ks silně patinované a 5 ks přepálených.

Zhodnocením všech surovin lze konstatovat, že u 82,5% všech artefaktů lze připustit jejich nedaleký zdroj od paleolitické stanice. Kontakty s brněnskou kotlinou dokládají výskyty rohovců typu Stránská skála. Otevřenou otázkou je zdroj radiolaritů. Jejich původ z valounů připouští i možnost jejich provenience z jižní Moravy, vedle tradujícího se zdroje v okolí Vlárského průsmyku.

Výsledky surovinového vyhodnocení byly zpracovány na tab. 6. Pro porovnání poměrného zastoupení jednotlivých surovin byly zvoleny dvě kategorie, a to početní a hmotnostní. Do tohoto souboru nebyla zahrnuta jádra. Z tab. 6B a je patrná větší výtěžnost radiolaritu na nástroje než u rohovců typu KL, což je nejlépe vidět na tab. 6A, kde typy představují 75 % (g) použité radiolaritové suroviny.

Technologie

Jádra jsou nevýrazná, jejich malý počet lze vysvětlit tím, že pro silné narušení (zejména mrazem) jsou obtížně definovatelná. Kolekce má celkově výrazné levalloiské rysy, což dokládá velký počet produktů levalloiské techniky (tab. 4:8, 14, tab. 5:14, 22). Lev. hroty (tab. 5:5, 9, 17) nebyly započteny do typů. Příprava úderových ploch je velmi intenzivní - 33% (vyhodnoceno 127 ks, na ostatních nelze posoudit). Materiály lev. artefaktů jsou ve stejném procentuálním poměru, jaký je v celém souboru (viz tab. IB), což vylučuje možnost importu již hotových kusů. Jako kritérium pro určení lev. artefaktu byla zvolena připravená úderová plocha.

Typologie

Kolekce obsahuje celkem 220 kusů, z toho je 30 % typů, 32 % čepelí, 22 % úštěpů a 16% zlomků. Mezi typy převládají boční a částečné retuše na čepelích i úštěpech (22,1 %), jedna čepel je retušována příčně (tab. 5:2), drobnými rozměry je zajímavá mikročepel s místní retuší (tab. 5:1). Za pozornost stojí listovité hroty: První, vyrobený z radiolaritu byl pravděpodobně s vrubem, nyní v místě vrubu přelomený (tab. 5:15), druhý, také z radiolaritu, s rovnou bazí (tab. 5:13) a zlomek třetího z rohovce typu KL (tab. 5:11). Dále kolekce obsahuje další dva hroty s konvergentní retuší na čepelích: první (tab. 5:4) z radiolaritu, druhý (tab. 5:8) z rohovce typu KL a kombinaci hrotu s vrtákem jednostranně plošně retušovanou z radiolaritu (tab. 4:15). Škrabadla jsou většinou vyrobena na úštěpech (tab. 4:1, 2, 11; 5:10, 21), výjimku tvoří pouze dvě atypická čepelová škrabadla (tab. 4:3; 5:6), čtyři z nich jsou masivní (tab. 4:2, 11, 5:21), dvě jsou

vysoká (tab. 4:6, 5:6). V kolekci jsou zastoupena drasadla s okrajovou retuší (tab. 4:4,12; 5:12,23), silnou retuší - vyklenuté na lev. ústěpu s připravenou úderovou plochou (tab. 5:14), s plošnou retuší - úhlové (tab. 4: 10) a stupňovitou retuší (tab. 4:6). Kolekci doplňují 4 rydla (tab. 5: 7,18,20), jeden vrták a 3 odštěpovače. Do procentuálního srovnání byly zahrnuty také dva artefakty z mých sběrů publikované již dříve, aby nedošlo ke zkreslení poměrů v souboru. Jsou to: listovitý hrot ze zeleného radiolaritu (OLIVA 1986, 41, obr. 2:4) a škrabadlo v kombinaci s drasadlem (OLIVA 1986, 40, obr. 1:1).

	M-90		M-86	SS3	SS3a	Líš	Ondr	Boh
	n	%	%	%	%	%	%	%
Škrabadla aurig.	1	1,4	0,0	2,5	8,6	4,5	3,2	0,9
Škrabadla jiná	1	15,9	7,0	37,8	24,5	38,1	23,4	12,0
Rydla	4	5,8	5,7	0,0	5,2	5,5	8,2	14,1
Listovité hroty	4	5,8	9,5	0,0	0,0	4,2	0,7	5,2
Ventrot. ret. hroty	0	0,0	0,0	2,5	1,7	3,6	0,0	0,0
Konverg. ret. hroty	2	2,9	1,3	5,0	0,0	3,0	8,5	1,3
Jiné hroty	0	0,0	3,2	5,0	0,0	1,0	0,4	0,9
Drasadla	15	21,7	34,2	17,5	17,2	15,7	36,0	21,9
Vruby a zoubky	9	13,0	16,4	7,5	27,5	11,0	7,6	34,7
Kombinace	2	2,9	1,3	0,0	0,0	0,6	0,4	0,4
Ostatní	21	30,4	21,4	22,2	15,5	12,8	11,3	8,6

Tab. Typologie lokality Bolenska a její porovnání s ostatními lokalitami boh. typu. Kategorie ostatní zahrnuje boční, částečné a příčné retuše, odštěpovače a vrták. M-90: nová kolekce z lokality Bolenska, M-86: lokalita Boleniska podle M.Olivy (1986), SS-III, SS-IIIa: Stránská skála III a IIIa, Líš: Líšeň-Čtvrť, Ondr: Ondratice, Boh: Bohunice. Posledních pět lokalit podle J.Svobody.

Závěr

Lokalitu lze chronologicky zařadit na samý počátek mladého paleolitu do širšího komplexu levallois - leptolitických industrií (Svoboda 1988, 1990). Při srovnání s bohunickým typem (tab.) je patrné, že se typologická struktura lokality Bolenska velmi podobá okruhu lokalit brněnské kotliny a okolí Ondratic. V rámci Moravy se tak dá vyčlenit další okruh těchto industrií, které jsou vázány na surovinové zdroje v jejich bezprostředním okolí: Brněnská kotlina - rohovce typu SS, Ondratice - křemence, Bolenska - rohovce typu KL.

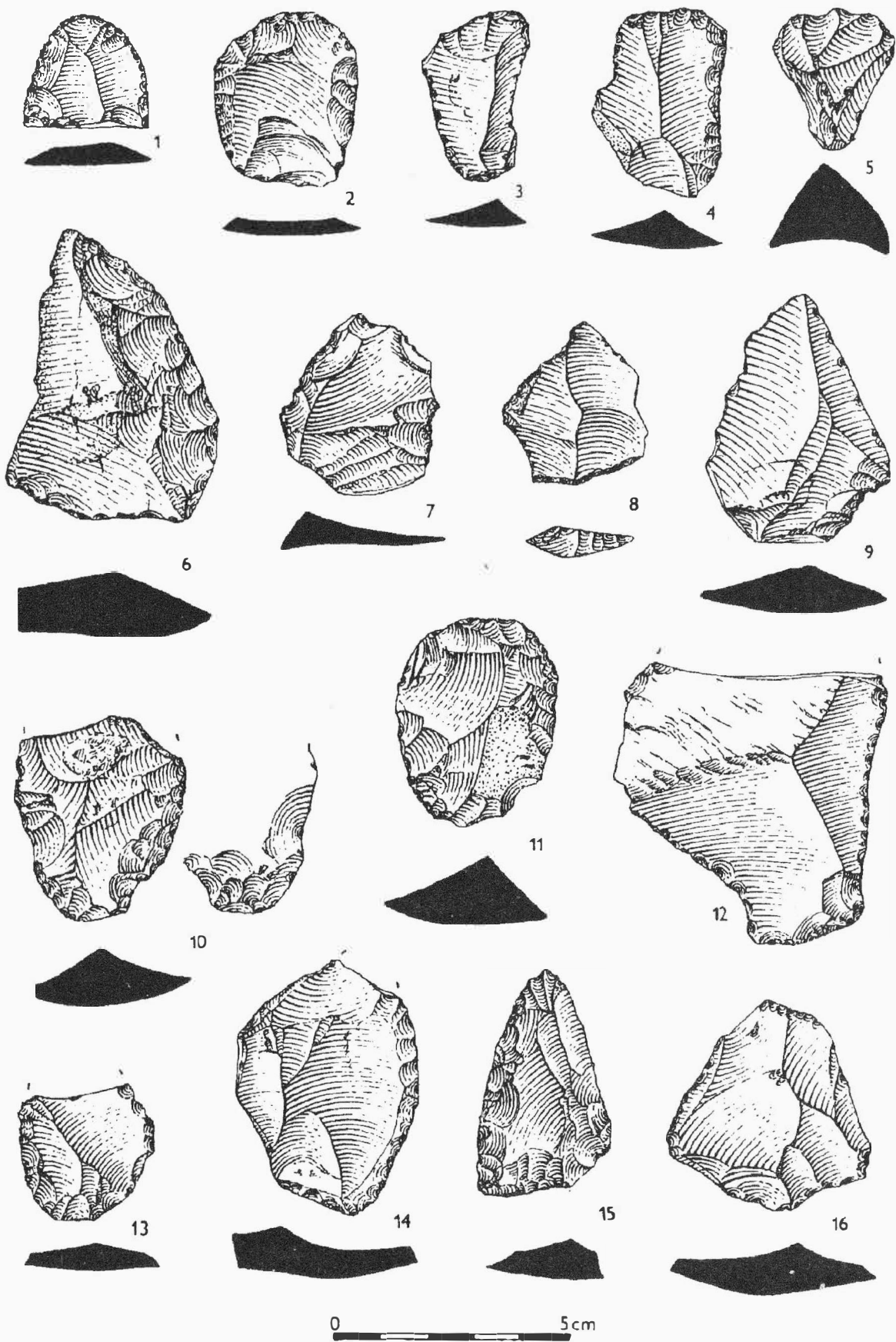
Literatura

- PŘICHYSTAL, A. 1991: Zdroje kamenných surovin in: Svoboda J. et al, Paleolit Moravy a Slezska, AÚ ČSAV Brno, 68-83.
- OLIVA, M. 1986: Starší doba kamenná, in: Košťálek, J. et al, Pravěk Třebíčska, Třebíč, 31-56.
- SVOBODA, J. 1987: Stránská skála. Bohunický typ v brněnské kotlině. Studie AÚ ČSAV v Brně XIV/1. Praha.
- SVOBODA, J. 1988: Early upper paleolithic industries in Moravia: A review of recent evidence in L'Homme de Néandertal, vol.8,

LA MUTATION, Liège, 169-192.

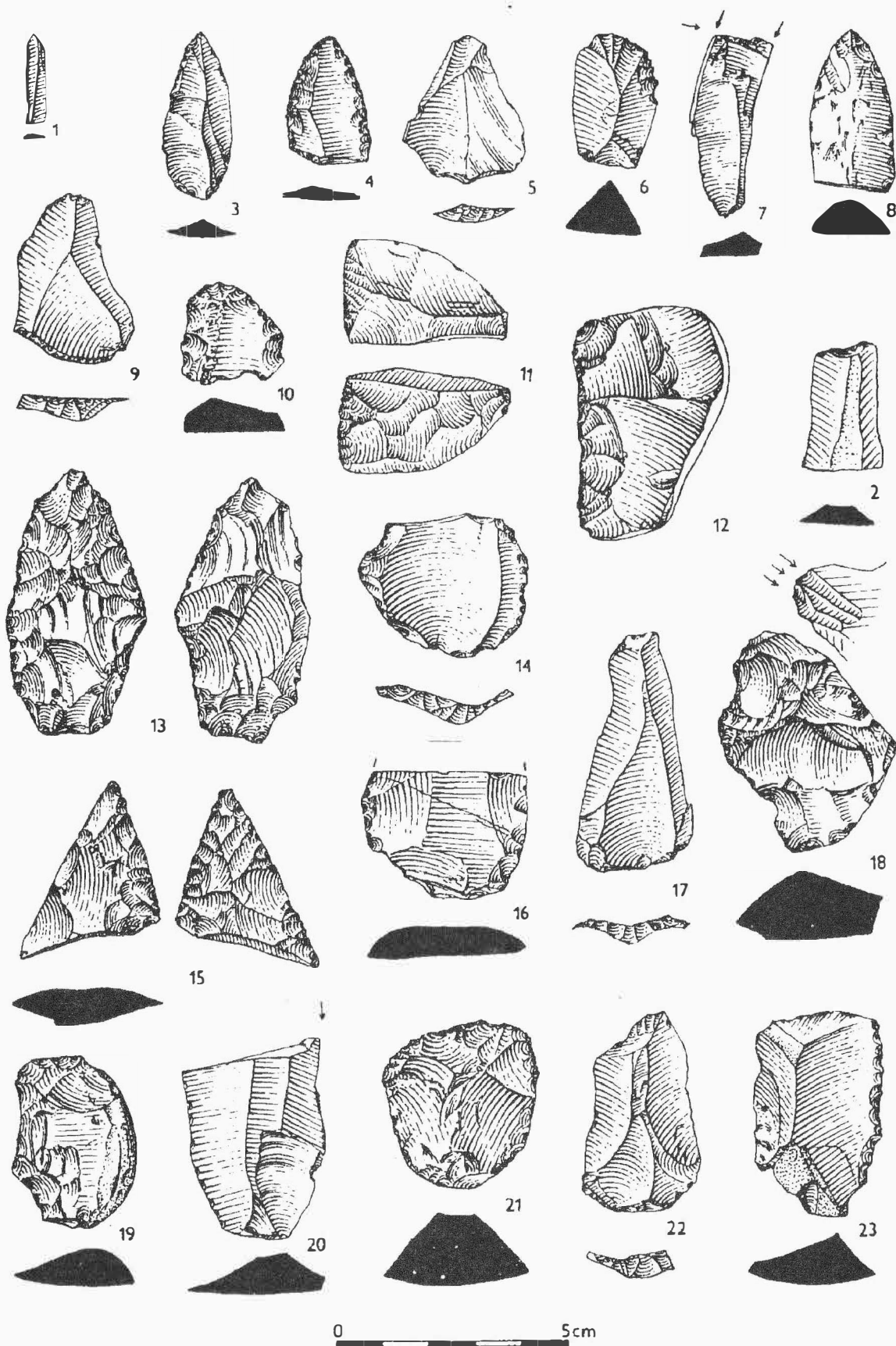
SVOBODA, J. 1990: The Bohunician. E.R.A.U.L. No 92, Liège, 199-211.

Eine neue paläolithische Kollektion von der Lokalität Mohelno (Bez. Třebíč). Anhand der Neufunde wurde eine Detailbewertung der verwendeten Rohstoffe durchgeführt. Vom Standpunkt der Technologie sind bei der Kollektion ausdrucksvolle Levallois-Züge ersichtlich - die Lokalität läßt sich mit dem Umkreis der Lokalitäten des Brno-Beckens und der Umgebung von Ondratice vergleichen.

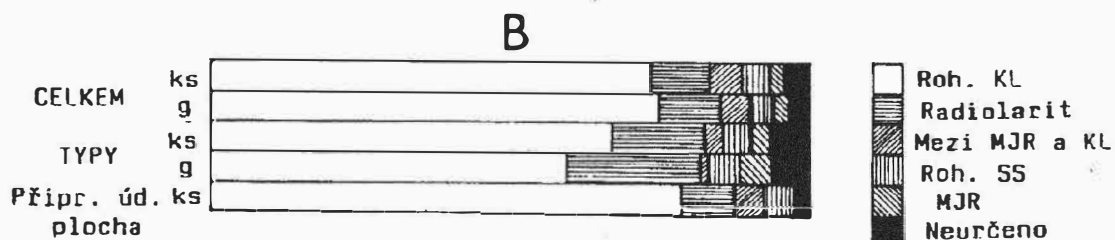
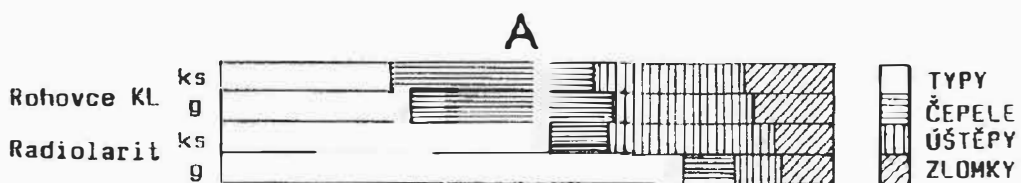

Tab. 4. Mohelno (okr. Třebíč). Výběr nálezů. - Auswahl an Funden.

Škrdla-Plch, Nová mladopaleolitická kolekce... str. 67

Tab. 5. Mohelno (okr. Třebíč). Výběr nálezů. - Auswahl an Funden.

Tab. 6. Mohelno (okr. Třebíč). Výsledky surovinového vyhodnocení. - Ergebnisse der Rohstoffauswertung.

Škrdla-Plich, Nová mladopaleolitická kolekce... str. 67

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1990

<i>Vydává:</i>	Archeologický ústav Akademie věd ČR Brno Koliště 19
<i>Odpovědný redaktor:</i>	Dr. Jaroslav Tejral
<i>Redakce:</i>	Dr. Eduard Droberjar (vedoucí redaktor) Dr. Lumír Poláček, Dagmar Vorlíčková
<i>Překlady:</i>	Dr. R. Tichý, E. Tichá
<i>Kresby:</i>	A. Krechlerová a autoři příspěvků
<i>Na titulním listě:</i>	bronzový přívěsek z depotu v Polešovicích
<i>Tisk:</i>	Tiskárna Gloria, Rosice u Brna
<i>Evidenční číslo:</i>	ÚVTEI-73332
<i>Vydáno jako rukopis:</i>	450 kusů